ગોપીચંદ રાજાનો

ખ્યાલ.

બનાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પ. જેઠાલાલ હરજીવન.

આવૃત્તિ ત્રીજી.

અમદાવાદ.

પાનકોરને નાકે ગાંધીની વાડીમાં

નથુભાઇ રતનચંદે પોતાના

એંગ્લો વરનાક્યુલર પ્રીંટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યું.

સંવત ૧૯૪૫ સને ૧૮૮૯.

કીમત ૨ આના.

गोपीचंद राजानो ख्याल.

શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥ શ્રી ગુરૂભ્યો નમઃ ॥ શ્રી ગોપીજન વલ્લભાય નમઃ શ્રી શારદાય નમઃ ॥ અથ ગોપીચંદ રાજાનો ખ્યાલ લખ્યો છે.

હલકારાના દુહા.

આયા હલકારા ગોપીચંદકા રેહેતે બંગાલા દેશમેં;
સરસ્વતી માયા શારદા સમરૂં, ધર વલ્લભકો ધ્યાન.
પાયે ઘુઘરૂં બાજે ધનકે તોડે મુખસે તાન.
બાલ વ્યાસ ઉસ્તાદ હમારા, લેજો મુજરો માન. બોલ આયા० ૧
કામરૂ દેશ કમક્ષા દેવી હશમત હે ભરપૂર;
હીંગલાજકા દરશન કીના જલાલા રેહેગઈ દુર. બોલ આયા० ૨
રંગરંગીલા છીઠી હમારે સદા જે રહે તે સંગ;
કામ પડે ઝગડેકે માંહી કરે ફોજમેં જંગ. બોલ આયા० ૩
પાંચ રૂપૈઆ પાલા રોજ કરો જમાં જે ફૂર ન્યારી;
રાજા સાહેબકા હુકમ હુવા તો પકડા ચોર જુવારી. બોલ० ૪
ઘડી ઘડીકી ચીઠી લખવા ગોથા કચુય ન ખાતા;
ગુજરાતસેં જલદી આયા મુંબઈ કલકત્તા. બોલ આયા० ૫
મુંબઈમેં મંમાદેવી કલકત્તેમેં કાલી;
જોધાણામેં ચામુંડા લાલ સુંદડી વાળી. બોલ આયા० ૬

બંગાલેસે આયા હલકારા સબકે મન ભાયા,
આવે ગોપીચંદ રાજા બાજે નોબત બાજા. બોલ આયા૦ ૬

ટેર દુહા.

અયે ગોપીચંદ ગોડ બંગાલેમેં રાજ કરે સબ દેશમેં,
સરસતીમાયા શારદા સમરૂં ધર વલ્લભકો ધ્યાન;
પાયે ઘુઘરૂં બાજે ઘનકે મુખસે તોડે તાન.
બાલ વ્યાસ ઉસ્તાદ હમારા મુજરો લેજો માન. આયા૦ ૧
પિતા હમારે જાને પ્રથવી નામ ત્રીલોકી ચંદ;
રાજા કેદ કીયે દેવનને જીનકે કાટે ફંદ;
ફીરે દવાઈ શેહેરમાંહી દુનીયાં કરે આનંદ. આયા૦ ૨
મા મેરી મૈનાવતી સરે મામા ભરથરી જાણ;
ઉજીણ નગરી સફળા તીરથ તીનકી દેવે દાન;
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં લગા ગ્યાનકા બાણ. આયા૦ ૩
કામરૂ દેશ કુમક્ષા દેવી પુરણ કરજે કાજ,
દક્ષણ માતા તું જનુની રખીયો મેરી લાજ;
બારા ધાટી બંગાલેમેં ગોપીચંદકો રાજ. આયા૦ ૪
છછ આતી હુઈ મુલકુંમેં કરે નોકરી રાજા,
ન્યારી ન્યારી ધુડે નોબત બાજે છતીસે બાજા;
હાથી ઉપર કરે અંબાડી બાજે તુરકી બાજા. આયા૦ ૫
ચડા શિકાર ગોપીચંદ રાજા મારા શેર સબ જંગલકા,
સાત સુરમેં ચાદે સુવે ઉનકે પીઠ બંગાલા;
બખતર પાખર ઓર પતકા હાથે સોંવે ભાલા. ચડા૦ ૧

એંસી લાખ અસવાર હમારા ચડતેહેં સબ જંગમેં;
બડે બડે હમ ઝગડે ઝીતે ઘડી પલક ઓર છીનમેં ચડા૦ ૨
પાંચ લાખ પ્યાદલ સબ ચડતે ઘોડે એંશી હજાર;
સીતરે લાખ તો રેહેવે સાંઢીયે હાથી બાર હજાર. ચડા૦ ૩
કડાબીણ ઓર હાથણી મચ્યા ઢાલ પાસ હમ રખતે;
કાથ પડે ઝધડેકે માંહી સબકે પેહેલે ચડતે. ચડા૦ ૪
શીરોઈ તલવાર હાથમેં કડીયાં બીચ કટાર;
સીંગા ખાનર ફીરે ભટકતા જાણે જુગ સંસાર. ચડા૦ ૫
પાંચ લાખ હાથીકે હોદે તુરીયાં બહોત અપાર;
વીસ લાખ તો પડે જંજીરા તીસ લાખ તલવાર; ચડા૦ ૬
ફીર નકીબ ફોજકે માંહી બડા મોર દીલ બંકા;
ઘોડા ઉપર કરો સજાઈ દેઓ નગારે ડંકા. ચડા૦ ૭
તીસ લાખ બંદુક નાળીબંદ જાતે ખેમ સંભાલ;
કમર કટારા હાથ શીરોઈ પીઠ ઢળકતી ઢાલ. ચડા૦ ૮
બીશ લાખ તોપાંકે ઉપર એક ઈનામ નીશાન;
તીસ લાખ ઓ પડે જંજીરા એક લાખ અશમાન; ચડા૦ ૯
દેશ હમારા દુર હે સરે ગોડબંગાલા શેહેર;
હુંતો ગોપીચંદ રાજા લીયો સીંગતે ઘેર. ચડા૦ ૧૦

ટેર.

ગો—ચાલોને સીંગ શીકાર હો શીદારજમીરા.
આદ જમીરા ભોમીઆ સાથે સુણજો ચીત લગાય;
માણુસ મારો રોજકો સવો ફલ લાખેણો ખાય હો સી૦ ૧

પ્રથમ ભાગ પાહાડકે માંહી બેઠો મારગ રોક
ગામ ઉજાડયો ગોર કોસવો દુખી શેહેરકે લોક. હો શીદાર૦ ૨
સેજા મીઠી કામની સરે ટુડીઅન કંઠ લગાય,
રાજા મીમીહા રાજવી સવો સીંગા ચડે શીકાર. હો સીદાર૦ ૩
ઘોડા ઉપર ચડલેવો સરે લે નંગી તરવાર,
બાલકેસરી કીપાસેતી લેવા દુશમન કુમાર, હો સીદાર૦ ૪

ટેર.

ગો—થારો સુતો શેર નિઃશંક જગાદે સીંગની,

ટેર.

સીંહણી—રાજા સીંગને મત છેડ કરૂં મેં બીનતી.
ગો—ખડી રહે તું સીંગની થારા સીંગને દેહો જગાય,
લાગો મોરચા રજપુતાસે અબકાં ભાગી જાય. થારો૦ ૧
સીં—તું આદમી બીચ વિસરે ઓ જંગલ બીચ શેર,
તુરતહી તોડે મેચાસરે છીણમેં રતીઅણ ફેર; રાજા૦ ૨
ગો—ફેર ફેરકે તું કયા કરે થારા સીંગને લેઊં ઘેર,
ગામ ઉજાડયો ગોર કેસરે મેં લણુરો માગુ વેર. થારો૦ ૩
સીં—વેર છે થારો આગલો ફેર પીછે પસ્તાય.
ઘેર અડુંકે કાંમનીસ તું બેગ મીલો ને જાય. રાજા૦ ૪
ગો—શેર નીશંક પહાડમેં જબ જાગે જબ મારૂં
ટુડીઅન છોડું જીવતો સરે ટુક ટુક કર ડારૂં. થારો૦ ૫
સીં—નામ લવે ટુકડા સરે મારે ઝાલા ઉડે અંગ
સુતો શેર અબ જાગશે વો કરે રંગમેં ભંગ, રાજા૦ ૬

ગો—રંગમેં ભંગ ચમકતી લાલી તું તીરીયનકી જાત;
થારા ખાવંદ પજા ચાલશે રજપુતા દે હાથ. થારો૦ ૭
સીં—સીંગ લડે રજપુતાસે શીર કયા હોત,
ગો—બડે બડે જોધે જંગલ બીચ મારા સીંગને ડાર,
હાથ છોડ હથીઆર ચલાવા છાતી બીચ કટાર. થારો૦ ૮
સીં—કહાં હાર કટાર ધરો કરમે કરો શીરોઈ મ્યાન,
ઈતની ખેર કરો તમ રાજા સાહેબ બચાવે જાન. રાજા૦ ૯
ગો—જાન હમારી નહી હે નારી મત કરના મગરૂર;
લાગી ચોટ શીર શેર ફીસતું રાંડ ભાગ જા દુર. થારો૦ ૧૦
સીં—દુર ભાગકે કહાં મેં જાઊં લડુ શેરકે સંગ,
સનમુખ આય મોરચા માંડ કરા ફોજમેં જંગ. રાજા૦ ૧૧
ગો—તીરીયાલ ખડે ખાવીંદકે આગે, જીવે જીતનો પ્યાર;
લગી ચોટ શીર શેર મરમકી તું ઓર કરેગી યાર. થારો૦ ૧૨
સીં—ઓર મરદકુ આગ લગાવુ જો જુજે ભરથાર,
સતી હોયકે સંગ ચલુંગી જલું ઉનકે લાર. રાજા૦ ૧૩

ટેર.

(સીંહણ પોતાના સ્વામીને જગાડે છે)

જાગોરે જાગોરે જંગરા રાજવી, જાગોરે જાગોરે જંગરા રાજવી,
ફીર કયા આવે તુજે નીંદ ચડ આયો ગોપીચંદ રાય.
તોરણ આયો બીંદ—જાગો જાગોરે૦. ૧
ચડ આયો ગોપીચંદ રાજા થઓ દસ ધાલો ઘેર;
અબ સુતે શેના સરે સરે થે પેલી પાસાઓ બેર. જાગો૦ ૨

દલપર દલ ચડે અતી ભારી તેરી એકલી જાન.
દોદો હાથ રાજા સો સો કર ભગવાન.   જાગો જાગોરે૦ ૩
સીતેર લાખ ફોજકો માલીક વો ગોપીચંદ રાજા,
એક ચોટમેં અમર ડગાવે અધક બજાવે બાજા.   જાગો૦ ૪
સનમુખ આય મોરચા માંડચા તોપ ધરી ફીર ન્યારી,
સોલધમાં કામે સુણ્યા સવો કર ઘોડે અસ્વારી.   જાગો૦ ૫

ટેર લાવણી.

ગોપીચંદ—

ખડા વાધ જદ પડા જમીપર, લગા શીશ ભાલા,
મત કરના પ્રીત રાંડકી, મારા શેર દે ગઈ ટલ્લા;
જાન બચાકર ચલી જંગલમેં ઝગડેસે હારી,
બારા કોસ ફીર દે ગઈ અખાડા પરવત ઓર ઝાડી.
નાલે નાલે ફીરે ભટકતી, જોબન મદમાતી,
જલ જાઓ તેરી પ્રીત સજના મેં જાતીથી મારી;
ઈસ જંગલમેં આગ લગાઉં આજ રહું ન્યારી.
મારા શેર જબ હુઈ બિરાની જીતોંકી હારી;
ગોપીચંદને દેખ તમાશા સબ દુનિઆંકુ આયા હાંસા
તીરીઆ કાજ જુદા પાસા કરબે મેં કાલા.   ખડા૦ ૧
ફીરી ફોજ જદ ગોપીચંદકી કયા કહેતા ભાઈ;
રાંડ જાતસે કરકર મોહોબત કયા કીસને પાઇ;
લડે ફોજ બીચ શેર સયાને કેસી વે લડાઇ,
રાંડ ખડી જદ દેખે તમાશા પાસ નહી આઇ;

લગી ચોટ શીર શેર મરમકી ખાઈ ગઇ મુરછાઈ.
મરતા શેર જદ કયાજ કહેતા તેરા રાજમેં સુખીજ રેહેતા;
મેંફાસીકુ દુખ નહીં દેતા રહો બોલબાલા. ખડા૦ ૨
ચડી ફોજ જબ ગોપીચંદકી ક્યા કેહેતા સબકુ,
રાંડ જાત જગતમેં જુઠી ના ચઈયે હમકુ;
દોલત માયા માલ ખજીના સબી દુનિઆં તુમકુ,
દોલત માયા બેઠા ખજીના યાદ કરો ઘરકુ;
ઈતની અરજ અબ સુનલો મેરી સબી જાઓ ઘરકુ,
જીતે રહે તો આન મીલેંગે જાતે જંગલકુ,
જોગી હોકર ધ્યાન લગાઊં પદમ પદારથ જો મેં પાઊં,
જનમ મરનસે મેં ટલ જાઊં હોય ગયા ઉજીયાલા. ખડા૦
હાકમને જદ કરી હુશીયારી હરણ એક લાયા,
બારા હરણી ઉનકે પીછે છલ બલ કીયા;
અપને હાથસે ચોટ લગાઈ હરણા ગભરાયા,
બારા હરણી ઉનકે પીછે ગીરા દઈ કાયા;
હરણીકો જદ દેખત તમાશા હાકમ બુલવાયા,
રાંડ જાત એક નહી જુગમેં મનમેં હરખાયા;
અબી કહોતો યહાંસે સરકુ ચલો યાર સબ અપને ઘરકું;
મોતી કહે મેં રટતા હરકુ. ખડા૦ ૪

ટેર.

ગો—મૈનાવતી માતા નીર ભર્યારે થારા નેણમે,
મૈ—ગોપીચંદ લડકા, બાદલ બરસેરે કંચન મેહેલમેં;

ગો—ક્યું માતા તું ઉણુમનીશરે નીતકી રહેત ઉદાશ:
જો કોઈ કેહેવે જીભ કટાવું કરૂં દુશમનકો નાશરે મૈ૦ ૧
મૈ—ના બેટા મે ઉણુમનીશરે ના કઈ રહુરે ઉદાસ;
રન પલટી બાદલ ચડચોશરે અબ બરસણુરી આશરે ગો૦ ૨
ગો—ના બાદલ ના બીજલીસરેરે ના કોઈ બાજે વાવ;
થારે મન ચિંતા ઘણી માને સાચી બોલ બતાવરે. મૈ૦ ૩
મૈ—સાચ કહેશને સત ડગશેને જુઠ કહે પત જાય;
ઝાઝ પડી દરીઆવમેં શમે અધબીચ ગોથા ખાયરે. ગો૦ ૪
ગો—ઝાઝ પડી દરીઆવમેં સવે કરદઊં પેલે પાર;
ખાર હઠાવું નીરનેશમે કર નંગી તલવારરે. મૈ૦ ૫
મૈ—મ્યાન કરો તલવાર અને તુમ ધરો જમીનપર ઢાલ;
કાયાનગર સુનો પડયો અને અપનો બીરૂદ સંભાલરે. ગો૦ ૬
ગો—મેરો બીરૂદ બરે તન તેરે જો કોઈ આગ્યાઈપાવું;
માતા હુકમ ફીરે નહી પીછો તુરતહી હુકમ ઉઠાવુંરે. મૈ૦ ૭
મૈ—મુઝે ભરૂસા પુત્ર તીહારા તુંહી હે આગ્યાકારી;
રાજપાટ સપનેકી માયા ઝીતો જમદુવારીરે,—ગોપીચંદ
લડકા જોગી હોજારે તજ દે રાજને. ૮

ટેર.

ગો—માનું રાજ કરણુદે, જોગી મત કરરે મા મેનાવતી,
બારા બરસકી ઉમ્મર મેરી મેં ક્યા જાનું જોગ,
ચરચા કરે મુલકકે માંહી હસે શેહેરકે લોક. માંનું૦
મૈ—મેરા બચન ફીરે નહી પીછા એ પુરસાકી બાત,

તેરી સુરત તેર બાપકી સવો જલ બલ હો ગઈ રાખરે. ગો૦ ૨
ગો–તેરાં બચન શીરે નહીં પીછા જો રજપૂત સપુત;
દો જુગ રાજ કરણુદે માતા શીર જોગી અબધુત રે; માનું૦ ૩
મૈ–પાવ પલકકા નહીં ભરોંસા કરે કાલકી બાત;
ક્યા જાણું કે કાયા હોવસ જો ઉગતે પરભાતરે. ગો૦ ૪
ગો–દીન ઉગે દાતણ કરૂં ઔર નીતકો દેઊં દાન;
ખટ દરસનકો ભાવ રખુંને વિપ્ર વધાવું માન. માનું૦ ૫
મૈ–દાન દેવે ફલ ક્યા હોવેસને ધન દોલત ઔર માયા;
અસલ ફકીરી લે લે લડકા અમર હોસી કાયારે; ગો૦ ૬
ગો–કાયા અમર કરૂં એક છીનમેં ટુટીઅન સાગેવાર,
પેહેલે પરણું પદમની સરે વિલખે રાજ કુમાર. માનું૦ ૭
મૈ–તીરીઆ જાત જગતમેં જુઠી સુનરે ગોપીચંદ;
જનમ મરનસે હોજા ન્યારો કટે ચોરાસી ફંદરે. ગો૦ ૮
ગો–ચોરાશી ફંદ જીણીમેં ક્યા ક્યા નીપજે સાર;
સીતેર લાખ ફોજ દલ બાદલ ઉભો કરે પુકારરે. માનું૦ ૯
મૈ–કરે પુકાર એક નહી થારો અપણે અપણો કાજ;
આમો થારો દેખ ભરથરી તજ્યો ઉજેણી રાજરે. ગો૦ ૧૦
ગો–તજ્યો ઉજેણી રાજ ભરથરી આયો ગોરખનાથ;
દો જુગ રાજ કીયો પૃથ્વી પર ગયો ગુરૂકી સાથ. મા૦ ૧૧
મૈ–ગુરૂ દેવનકો દેવ હો સરે ધરો ઉસીકો ધ્યાન;
જનમ મરણસે હો જા ન્યારો બાંચો બેદ પુરાણરે. ગો૦ ૧૨
ગો–ભંવર પડયો ભવસાગર માંહે જામે નીર અપાર;
અવધટ ઘાટ ઔર નાવ પુરાણી કીસ બીધ ઉતરૂ પાર. મા૦ ૧૩

મૈ–ધરે ધ્યાન ગુરૂકો લડકા જુઠો સબ સંસાર,
સતકી નાવ ધરમના નેજા ઝીનો જમ દવારરે. ગોપી૦ ૧૪

ટેર.

આયા બે જોગી નિગમ પહાડસે નહીથા પવન નહીથા પાણી,
જ્યાં હોતીથી અકાશવાણી નહીથા પુરૂષ નહીથી નારી;
ચાર ખુંટમેં ધુધરકાર. આયા બે જોગી૦ ૧
બદ્રીનાથમેં પડે હીમાલા આવે સરદકી ટહાડી,
આ પાસામેં સીંગ ધડુકે ઊંચા પરવત ઝાડી. આયા૦ ૨
ગુરૂ હમારા સાહોલી ચીમનલાલ કરે સલામ ચેલા બાલ,
ગુરૂ હમારા સાહોલી ચીમનલાલ જાત કામેજી. આયા૦ ૩
શ્રીશ્રી કરકે સીતા પુકારે એક ચીતસે રામ,
બાબા આદમ ગુરૂ હમારા ઉસકા ધરતે ધ્યાન. આયા૦ ૪
નિગમ પહાડસે આણુકી જગા જહાં રેહેવે જોગેસર નગ્ગા,
પુષ્કરહે હિંદુકા ધ્યાન બાલ વ્યાસકુ મેરા સલામ. આયા૦ ૫
ગંગા જમનાં તીરથ ભારી નહાનેકુ આવે નરનારી,
સીય ગુરૂકા ભરતા ચેલા માલ ખાવે ઓતહી ચેલા. આયા૦ ૬
હરદુવાર હરકી પેહેડી વહાં ગંગા ફીર વેહેતી ટેડી,
માનસીંગને દખાયા ભાવા અચેક જાગી દવ બતાવા. આયા૦ ૭
બતલાવણુ વાલા પુછેહે બાવા બાહાર કોણુ ખડાહે,
બાબા ગોપીચંદ જલબેલ ભસ્મ. આયા બે જોગી૦ ૮

ટેર.

ગોપીચંદ—
અમર કરોરે કરૂં બંદગી ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ;

પેહેલા પુતલા જલ ગયારે પિતા સુધારો કાજ. અમ૦ ૧
જલ બલ મીલ ગયારે તમેરે ધરા રહ્યા સબ રાજ;
અમર કરોરે કરૂં બંદગી ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ. અમ૦ ૨
દુસરા પુતલા જલ ગયારે મૈનાવતી મારી માય;
હાથ જોડને કરૂં બંદગી લળી લળી લાગું પાય. અમ૦ ૩
તીસરા પુતલા જલ ગયારે સનમુખ ખડી ધર નાર;
પેહેલાં પરણું પદમણીસ વો વિલખે રાજકુમાર. અમ૦ ૪
ચોથારે પુતલા જલ ગયારે ચંદ્રાવતી મેરી બેહેન;
રોસ ભરે ચિંતા કરે ભર ભર આવે નેન. અમ૦ ૫
પાંચમારે પુતલા જલ ગયારે ઉગ્રસેન મગરૂબ;
ગામ ઉજાડયો ગોર કેસરે જોગી હુવો અબધુત. અમ૦ ૬
છઠા પુતલા જલ ગયારે ઉભો કરૂં પુકાર;
સરન પડયો ગુરૂદેવ કેરે અબ ચાહે તો માર. અમ૦ ૭
સાતમા પુતલા થીર રહ્યારે ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ;
મોતી કહે મન ધીર વાચા સાંઈ બચ ગયો રંક ફકીર. અમ૦ ૮

ટેર.

જલંધર—બારા બરસકી ઉમ્મર બચ્ચા ગોડ બંગાલે રાજ કરો.
તુમ રાજા મેં જંગલ જોગી તેરે મેરે કયા કામ;
રાજ કરો ગાદી ઉપરે લેઓ ગુરૂકા નામ. બારા૦ ૧
ગો—ના ચઇયે મુઝે દોલત માયા ના ચઇયે મુઝે ગામ,
હાથ જોડને કરૂં બીનતી ગુરૂ સુધારો કામ;

મેં ચેલા તુમ ગુરૂ હમારા શિરપર મેરા હાથ ધરો. બારા૦ ૨

જ—તુજે ચેલા ના કરૂં સરે સુણ્ રાજા મેરી બાત;
કયું તું મારે પાવ પડતહે જોડતે હે હાથ. બારા૦ ૩

ગો—ભગવાંમે ભગવાન બસતહે ગુરૂ દેવનકો દેવ,
આપ તરે ઓરનકુ તારો કરૂં તુમારી શેવ. મેં૦ ૪

ટેર લાવણી.

ગોપીચંદ—

સુણો જલંધર આપ નિરંજનજી તુમ ગુરૂ મેં ચેલા તેરા,
પડી આજ દરીઆવ બીચમેં પાર લગા બેડા મેરા;
તીરીઆ જાત જગતકા ફંદાજી તીન લોક ઈસમેં મોઈ,
માત પિતા ઓર બેનજ બંધુ ન્યાત જાત સગા સોઈ;
રાજ ગરભ અભિમાન ગરબ બતાજી પાપ પરગટ દોઈ,
જમી ઓર આકાશ બીચમેં ગયા નહીં સાબત કોઈ,
એ સંસાર ભરા દીલ સાગર જીમ મછી કાટે પોઈ;
ખડ પાલપર કાલ પુકારે રૂપ ધરા જેસે ભોઈ;
બુરા કાલકા ફંદા મેને છોડા રાજ સબ ધંધા,
એ બદન વણુ હેગીદા નહી તાજ જહાં જલ ઘેરા. પડી૦ ૧

ધરમ રાજને ધજા ચડાઉજી શિરપર આયકર કાલ ખડા,
જબ ચુકે જમ મારે સોટ જયું ચીડીયાં બીચ બાજ પડા;
કાયા દે અવદે કયાજી ઉસ મટ્ટીકા બના ઘડા,
લાગે ઠેસ જદ ઉડે ખેસા જદ ટુટે તાર જયું તડાતડા;
બ્રહ્મા બિસતું મહાદેવ થાઈ ઈ તીનુસે કોન બડા,

ઉનકે આગે એ નહીં ચુકે જાય આસનપર દીયા ખડા;
બુરી કાલકી ફાંસી વો ભુકત મરે ચોરાસી,
કહાં મથુરાં કહાં કાસી ચાર ખુટ ફીર ગયા ફેરા. પડી૦ ૨
સતજુગમેં હીરણાકસ રાજાજી મહાદેવને બરદાન દીયા.
સાત દ્વીપ નવ ખંડ બીચમેં સબ પૃથ્વીકા રાજ કીયા;
દ્વાપરમેં દુરજોધન રાજાજી અધ સીંગાસન હાથ લીયા,
આયા કાલ જદ પડા ધરનપર ઘડી એક ફીર ના જીયા;
ત્રેતામેં રાવણ થા રાજા સબ દેવનકુ કેદ કીયા;
મેઘ માલ દોઉ ભરતે પાણી ચંદ્ર સુરજ જલ તેજ દીયા
કૃષ્ણ ભયે કલજુગમેં રાજાજી સબ જાદવ અભિમાન કીયા,
આયા કાલ જદ પડા ધરનપર મર ગયે ગોપી ફોડ હીયા;
ચારૂં જુગકી કહી કહો નાથ અબ કયા રહી,
સંગ કીસીકે ગઈ નહી તાગ જહાં જલ ઘેરા. પડી૦ ૩
સુણો નાથ એક અરજ મેરી ગુરૂ વિના કેસી મુક્તિ,
બડે મુનિ એ વિસ્વામિત્ર સબ દેવન મીલ કરી ભક્તિ
સુક્રાચાર અસુરકે દાતાજી બચા ચલીયે જુગતા જુગતી,
ગોરખનાથ ભરથરી રાજા રાજ છોડ માયા મુક્તી;
કહેતે મોતીલાલ સભામેં અખંડ જોત કરે જુગતી;
દુશમનકો નાશ ભવાની અરજ સુણો મેરી શક્તી;
ભગત તુમારે તારે સબ અસુર નરકુ મારે,
ઢુંઢ ઢુંઢ કર ન્યારે ઉડી જોગકી લેહેરાં. પડી૦ ૪

ટેર દુહા.

ગો—ચંપા નીજરાંરો મેલો મારી બેનરો;

સુણુ હે બાંદી કહું હકીકત મેહેલાં નીચે આવ;
ધન દોલત માયા નહીં માગું ભીક્ષા ધરમકી લાવ. ચંપા૦ ૧

ટેર.

દાસી—જોગી લુણુ ભરાવું થારી ખાલમેં;
બાંદીચારી બાપ રખીશ નહી મુખસે બોલ સંભાલ,
કોણુ બેન તું કીસકા ભાઈ લુણુ ભરાવું ખાલ;
નામ લેવે તું ગોપીચંદકો ઉઠે બદનમેં ઝાલ. જોગી૦ ૧
ગો—બાંદી મારા બાપ કીસથા લઈ કાલમેં મોલ,
દીવી બેન કો ડાય ચેશને દેખ્યો થારો તોલ;
માલ ખાય મસ્તાની હોય ગઈ બોલે કડવા બોલ. ચંપા૦ ૨
દા—મેરા બચન ફીરે નહીં પાછા તુજપર આવે રીસ,
કીતને જોગી મંગકર ખાતે ફીરતે દસ ઓર બીસ;
સુણતાં રાજા ઉગ્રસેન થારો અધર કટાવે શીશ. જોગી૦ ૩
ગો—અધર શીશ કટાનેવાલા નહીં પૃથ્વીમેં જાય,
ના કીસીસે વૈરભાવ મારે ના કીસીસે દાવ;
જાય કહેજે મારી બેહેનને થારો વીર ગોપીચંદ આય. ચં. ૪

ટેર.

દાસી—બાઈ ગોપીચંદ આયો ભગવા વેસમેં,
ઉઠ એ બાઈ બારણેશ થારો આયો ગોપીચંદ વીર;
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં સુનો કર ગયો પીર. બા૦ ૧

ટેર.

ચંદ્રાવતી—દાસી રાજ કરેરે વીરો દેશમેં,
હે હીતીયારી પાપનીશ માતુ બોલ ન એસા બચન;

નામ લેવે તું ગોપીચંદકા ઝાલ ન માવે બદન. દા૦ ૬
દા—જેસી ઝાલ ઉઠી તન તેરા તેસી મુજકુ જાણ;
નામ બતાયા નારપત માતુ સબ દીયા સેલાણ. બાઇ૦ ૨
ચં—જોગી જોગી મત કર દાસી મુખસે બોલ સંભાલ;
ઓતો જોગી દુર દેશકો લુણ ભરાવું ખાલ. દાશી૦ ૩
દા—લુણ ભરાવું ખાલમેશ થાને મારૂં જીવસે ડાર;
ભીક્ષા માગે બારણેસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. બાઇ૦ ૪
ચં—કરે પુકાર એક નહીં પુછે નીશદીન આયો હાર;
એક સુરતકા અનેક જોગી દીનમેં ફીરે હજાર. દાશી૦ ૫
દા—એક ચંદ્રકો ચાંદણોસ ફીર દુજો ગોપીચંદ;
ત્રીજો ન જોયો પૃથ્વીસ વો કરે ઉજાળો મંદ. બાઇ૦ ૬
ચં—એક અચુંબો સેં સુણ્યો સરે જો ઘર હોય ઉછાવ;
કુંજર કસિયા પાલખીસ વો ધરતી ધરે ન પાવ. દાશી૦
દા—પાવ બલે ધરતી તપેસરે સુરજ રહ્યો શીર છાંય;
ભીક્ષા માંગે મેહેલમેંસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. બાઈ૦ ૮
ચં—દલપર દલ ચડે અતી ભારી વો બંગાલો રાજ;
છત્ર સિંગાસન ચમર ઢોળાવે બેઠ ચલે ગજરાજ. દાશી૦ ૯
દા—કાનમેં મુંદ્રા ગલે મૃગછાલા શીરપર ભગવા વેસ;
સીંગી નાદ બજાવે મુખસે આદ પુરૂષ આદેશ. બાઈ૦ ૧૦
ચં—હીયો હુલ કરે સખીસ મારો જીવ ધરે નહીં ધીર;
ફીસબીધ દેખું વીરનેશ મારે નયણે ન થંભે નીર. દાશી૦ ૧૧
દા—નેણા નીર રાખલેસ બાઈ બેગ મીલોને જાય;

ધુપ પડે ધરતી તપેસરે જલે જમીન પર પાવ. બા૦ ૧૨
ચં—ઉઠ એ બાઈ બારણેશ તું લે સખીયાંને સાથ;
ફરો આરતી ગોંપીચંદકી પુછો મનકી બાત. બા૦ ૧૩

ટેર દુહા.

ગો—મારી બેન સયાની ભિક્ષા આલોની ઉભો બારણે;
ચં—ગોપીચંદ વીરા, જોગી હુવોરે કીણે કારણે.
ચં—કાં થેં લીની સેલી સીંગી કહાં ફુકાયા કાન;
બારા બરસકી ઉમર તેરી તું લડકા નાદાનરે. ગો૦ ૧
ગો—જનમ દીયો મૈનાવતીસરે કિસબીધ લોપું કાર;
મુંડ મુડાઈ મેહેલમેશને કિયો ગુરૂકી લાર. મારી૦ ૨
ચં—મરજો મા મૈનાવતીશરે જીને બતાયો જ્ઞાન;
દુજારે મરજો સતગુરૂ થારા ફુત્ર્ય છુરીસે કાનરે. ગો૦ ૩
ગો—કાન ફુડાયા મુંદ્રા પેહેરી કરલીયા ભગવા વેસ;
માત પિતાને દોષ ન દીજે લીખ્યો બિધાતા લેખ- મારી૦ ૪
ચં-કહાં બિધાતા લીખ ગઈ અને સંગતકા ઉપદેશ;
શેહેર બંગાલા સભી ડબોયા કર કર ભગવા વેસરે. ગો૦ ૫
તેરા ગુરૂકુ આંગ લગાઊં દીની ઉલટી શીખ
રાજ છોડને ભયો મસાની ઘરઘર માગે ભીખરે. ગો૦ ૬

ટેર લાવણી.

ચંદ્રાવતી—

મેરી અબલાકી ઈતની અરજી સુણ ગોપીચંદરે ભાઈ;

માતા મેરી જનમ દુખીઆરણ્ રોય મરેગી બોજાઈ. ટેક.
મેરા બાપકુ એકહી બેટા દુસરા મેને જનમ લીયા;
પુત્ર વિના પરીવાર સખીરી જ્યું મંદીર બીચ એક દીયા.
તેરા સમરણ સબ કોઈ કરતા જીવ જોગીકા ભેસ લીયા;
તેરે બિના અબ સુણરે ભાઈ મરજાવેગી કોડ હીયા.
હીયા કોડ મર જાવે કહો કહો જોગી કહાં પાવે;
ઘર ઘર અલક જગાવે કોણ ઉપાય કરૂં ભાઈ. માતા૦ ૧
બીના ભાઈ કો બેન ન બોલે જુગમેં રહેવે નહી નાતા;
મુંડ મુડાકર સુણી મેહેલમેં બુરી કરી જો ઘર માતા.
દેખ કસાઈ દયા ન આઈ ફાડા કાન અપને હાતા;
ઈસકી કીસ્મતમેં એહી લીખીથી બુરી કરી જોગીદાતા.
શેહેર બંગાલા સબી ડબોયા છોડ ચલે અન ધન માયા;
કોણ દેસસે આયા જલંધર કહા કરે અમર કાયા.
હાથ જોડને કરૂં બીનતી સુણજે તું મેરા ભાઈ;
કહા હે ઉસકી નાત જાત વો હે બણીકા યા નાઈ.
જોગી બનકે આયા છીજે મેરી કાયા.
મોતીને ખ્યાલ ગાયા ભેખ ઉતારોરે ભાઈ;
માતા મેરી જનમ દુખીયારણ રોય મરેગી બોજાઈ.

ટેર.

ગો—રતનાદે બાંદી ભીક્ષા ધરમકી લાવના.
રતનાદે—સુણ બાલક જાગી મેહેલાં નહી અલક જગાવના.
ગો—જોગી ખડા તેરે બારણે લુંડી ભીક્ષા ધરમકી લાવ;

ધુંપ પડે ધરતી તપેસ મારે સુરજ શીર તપેછાંય;
ગુરૂસે વીનવું ભિક્ષા ધરમકી લાવના. ૧

રત—કાં થારી માતા ઘર નહી શને પિતા ગયો પરદેશ,
કોણ થાને મુસે બોલીઓ તું કર ગયો ભગવો વેસ;
ગુરૂસે વિનવું થાને કીનેરે દીયો ઉપદેશ;
સુણ બાલક જોગી મેહેલાં નહીં અલક જગાવના. ૨

ગો—માતા મેરી ઘર બસે લુંડી ગુરૂ જલંધર નાથ,
અમર કીયો ઈન લોકમેં મારે ધર્યો શીર પર હાથ;
ગુરૂસે વિનવું મેહેલાં ફીરતા હું દીન રાત,
રતનાદે બાંદી ભિક્ષા ધરમકી લાવના. ૩

રત—મેહેલાદા મારગ છોડ દે જોગી યહાંસે હો જા દુર.
ભૂખ્યો હોય તો માંગલે થારો કરૂંરે દળીદર દુર;
દયા મુજ આવતી મેહેલા અન ધન લખમી પુર,
સુણ બાલક જોગી મેહેલાં નહીં અલક જગાવના. ૪

ટેર દુહા.

રતનાદે—

ચલો બાઈ અબ બારણે જોગી અલક જગાવે હે,
અલક જગાવે ને નાદ પુરાવે ને ઉભો કરે પુકાર;
માઈ બાપ વો કછુએ ન કહેવે દીસે રાજકુમાર;
ચાલો બાઈ અબ બારણે જોગી અલક જગાવે હે. ૧
સુણ રાણી પાટમદે આવ ઉડ બારણે જોગી અલક જગાવેહે
લોભકો નહીં આકાશ જીણુ છોડી સબ જુગતકી આશ;

માંગતા હે સો બીના લીયે જાવે હે. સુણુ૦ ૧

રાણી—સુણુ હે રતન જબાંનકુ જતન કર ભાંગ ખાઈ;
આજ ભઇ બોરી હો બતાવતી હે કંથ મેરા વાર વાર જાઇ હે;
જબાન ક્યા હુઇ બાવરી રાજા તો ગયા શીકાર,
વખત હુઇ આણેકી કર અપણે કામ બેઠી ગુણુ ગાવે હે.

ટેર દુહા.

રાણી—

જોગી થારીરે સુરત મારા રાજરી.
થારી સુરત મારા રાજકીશને ખેલણુ ગયો શીકાર;
બોલી સુણકર જો મેં દોડી આઇ મેહેલકે બહાર. જોગી૦૧

કાં થારી માતા ઘર નહીંશને પિતા ગયો પરદેશ;
કોણુ થાને મુસે બોલીયો તું કર ગયો ભગવો વેશ. જોગી૦ ૨

ભીક્ષા માગે મેહેલમેસરે ઉભો કરેરે પુકાર;
સુરત લાગે સામીની સામારે રાજી કઉણી યાર. જોગી૦ ૩

કોણુ થાને મુસે બોલીઓસરે કોણુ થાને દીની શીખ;
કાલ પડા ઉણુ દેશમેં તું ઘર ઘર માંગે ભીખ. જોગી૦ ૪

ટેર.

ગોપીચંદ જમમકો વેરી રહો.

ટેર.

ગોપીચંદ—

ભયો ભયોરે મન જોગી હો ખડા મેહેલકે બહાર.

કરતાં હું પુકાર સુણીયો અરજ મેરી,
અટલ રહો તેરા રાજમેંશરે સબી મેરા રાજ.
આબાદાની મેરી બાસી કુસી તેરી હાજર હોવે સો ભીક્ષા લાવ.
બહોત દેર હુઇ મુજે લાવ ફેરી ગુરૂસે પાયા ગ્યાન,
એ ઘરૂં મેં રાજ ધ્યાન લાવો માઇ ભીક્ષા મુજે હોતી હે અવેરી;
ભયો ભયોરે મન જોગી હો. ૧
હોતી હે અવેર જનમે કછુ નહીં ફેર,
માંગતા હે ભીક્ષા ખેર મેં કહા કરૂં જનમકા બોગી;
સો આજ બન્યો જો ગલે ડાલ મૃગછાલા;
અંગ ભસ્માઇ હે પલકમેં મુલક ઉઠાય દીનો,
અંગ ઉલટ ગયો દરીઆવ એક છીન માંહે;
બંગાલાકો છોડયો રાજ તજી સબ જુગતકી આલ,
ત્રિયાકુ કહે ગયો માઇ હો જનમકો વેરી હો. ભયો૦ ૨
રાજાકી રાણી સો ગુરૂકી માતા લીખા લેખ બિધાતા,
સો મેં કયા કરૂં પુરબલે પુન્યસે કરી હે ધુણીકી સેવા;
માતા ભર કરી કૃપાસેતી આણુ મીલા હે,
પુજીતો પીરાઇ બદલી હે શેર સો પીયા મેં કેસે ધીરૂં:
ઇસ જંગલમેં જુઠમ જુઠા લગીહે લુટમ લુટા,
નહી બચે જાન રાણી મેં કયા કરૂ.
જનમ ઓર મરનસે ન્યારા નહી કોઇ,
દશાઇ ભયે અવતાર જાને ધરમ ધરાહે,
મચ્છ ઓર કચ્છ વરાહ નરસીંગ રૂપ દેખ હીરણાકસકુ મારા હે,
કૃષ્ણને કંસકુ મારા હે.

બુદ્ધાને બુધ હરલીની સંબકી કલંકી અવતાર,
મહારાજ બડે હે. ભયો૦ ૪
જનમ ઓર મરણુસે ન્યારા નહીં કોઈ,
દશઇ ભયે અવતાર જાને ધરમ ધરા હે;
સંતનકી સુણી પુકાર આયે જનમ ધાર,
ટુક ટુક કર અસુરકુ મારા હે જાને કરે હે અનેક કામ;
અપણા અપણા ભગત દેખતા હે જાકો નામ નહીં આધાર,
રાણી જોઈ ખાવંદ હમારા હે. ભયો૦ ૫
આયો ખાવંદ તેરો સો બસે ચીત મેરો હે,
જલંધરકો જોગ પાયો, જેસાઈ આપ તેસો પલે બાંધીયો પાપ;
હરે મહારાજ થાને એસી રીખ કોન બતાઈ હે. ભયો૦ ૬
પિતા ત્રીલોકીચંદ જાને કીયો સબી આનંદ;
માતા તો મેરી મૈનાવતી અમૃતસે ભરી હે,
એનોઈ તો ઉગ્રસેન જાકો ભર આવે નેન,
બેન તો ચંદ્રાવતી મેરી ચિંતામેં ખડી હે;
રાણી પાટમદે મેરે સનમુખ ખડી હે;
વાહ વાહરે ગોપીચંદ તેને બહોત બુરી કીઈ હે. ભયો૦ ૭

ટેર.

રાણી—રાજા થાને પાખંડ એ ભેદ બતાયો વે.
ગો—માઈ માતુ બ્રહ્મગ્યાંન ગુરૂસે પાયા વે.
રા—કાં હે બ્રહ્મા કાંહે વિસ્નુ કાંહે આદ સન્યારસી,
ત્રીન લોકમેં રાજ ઉસીકો વો કૈલાસકે બાસી;
ચેલા કીયા પાખંડીને ડાલ ગલે ફાંસી. રાજા૦ ૧

ગો—ઈધર બ્રહ્મા ઈધર બિસ્નુ ઈધર શંકર દેવં,
અગમ નિગમકી સુઝે ઉનસે લગ્યા નેવ.
હાથ જોડને કરૂં બીનતી ગુરૂ દવનકો દેવ. માઈ૦ ૨
રા—તેરા ગુરૂકુ પુછો બે રાજા બિના પુરૂષકી નારી,
બ્રહ્માકો સાવિત્રી સોવે બિસસ્તુકે ઘર રાણી,
મહાદેવ સંગ સોવે પારવતી ડાબે અંગ નિશાની રાજા૦ ૩
ગો—મેરા ગુરૂને એસા બતાયા કીણુસે બોલના નાહી,
બ્રહ્મા બિસ્નુ મહાદેવને સારી સૃષ્ટિ રચાઈ,
બિના નાર નહી નરકી પેદા મેં લડકા તેં માઈ. માઈ૦ ૪
રા—માઈ માઈ મત કર માનુ તું છે રાજકુમાર,
એક દીન રાજા તું હતો અને તુમ પુરૂષ હમ નાર,
ચેલા કિયા પાખંડીને છોડ ચલા વો સંસાર રાજા૦ ૫

ટેર.

રાણી—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે.
ગો—માઈ માનુ ભિક્ષા ધરમકી લાવ ગુરૂકી આગ્યા નાહી,
રા—કાંસે લીના ડંડ કમંડળ કાં લીની મ્રગછાલા
કોણુ ગુરૂ ઉપદેશ બતાયો કીણે પેરાઈ માલા;
ગુરૂકા નામ બતાવે જોગ તે કેસા પાવે,
ભિક્ષા માગણુ આયા છીજે મેરી કાયા;
રા—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે.
ગો—ડંડ કમંડલ દિયા ગુરૂને ઉણે પેરાઈ માલા,
શેલી સીંગી નાદ બજાવે ઓઢણકુ મૃગછાલા,
ગુરૂને ગ્યાંન બતાયા રસ્તા જબસે પાય;

ગુરૂ દેવનકો દેવા કરૂં મેં ઉનકી સેવા. માઈ૦ ૨
રા—તેરા ગુરૂકુ આગ લગાઊં ઉને બતાયો ગ્યાંન;
બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી તેં રાજા નાદાન;
જલંધર કહીએ ઝેરી જનમકા મેરા વેરી,
ભિક્ષા કેસે લાવું ગુરૂકુ આગ લગાંઊં રાજા૦ ૩
ગો—ચલ બે રંડી નહીં કાંમકી મુખસે બોલ સંભાલ;
મુકતીકા દાતા જલંધર ઉસ્કો દેતી ગાલ;
જલતી મેરી કાયા ગરબકા બાન લગાયા,
ધાકસે ભાગે હાથી તેં જોબન મદમાતી. માઈ૦ ૪
રા—મેરા જોબન બહોત જોરાવર તેં જોગી બન આયા.
જયું જયું સુરત દેખું તેરી છીજે મેરી કાયા;
માયા તેને કેસી તોડી બીચ ડગાઈ મેરી જોડી,
અંતસે ઉઠે જવાલા સુન ગોડ બંગાલે વાલા. રાજા૦ ૫
ગો—ગોડ બંગાલે રાજ કેસે માઈ દો વિપ્રને દાન,
રમતા જોગી હસકર પુજો વધે જગતમેં માન;
માંગ કર લાવે જે ફેરી વેદ ગામે મા તેરી,
ગુરૂ આવેગા મેરા અબ તો ભયા સવેરા. માઈ૦ ૬
રા—હુવા સબેરા માગે ફેરા કેસે બોલું નાહીં,
તેરા મેરા ન્યાય હોવેગા ભર પંચાકે માંહી;
પકડ લઊં તેરા પલ્લા કેસે તેં તોડા તલ્લા,
બાપને ભેજું પાતી જનમકા મેરા સંગાતી. રાજા૦ ૭
ગો—તેરે જનમકી તું સંગાતી મેરા જનમને જોગ,
ઈસ બાતાંમેં નફા નહીંહે હસે સેહેરકે લોક;

જોગકી તુંઈ માતા લીખા સો લેખ બીધાતા,
કલપતી કયું તું મનમેં.જોગ લીખા મેરા કરમમેં. માઈ૦ ૮
રા—લીખા અંક સોઈ બીધાતા કયા કરતા કીરતાર,
જો ઘર રેહેતી મેં બાપકે ઓર મીલે ભરથાર;
સુણો મહારાજ રાજા દેશકા આવે રાજ;
બાપકે મેં હતી પ્યારી રેહેતી અકલ કુંવારી, રાજા૦ ૯
ગો—અકલ કુંવારી રેહેવતીશને જો જનમેં મરજાય,
હમકુ અમ્મર કીયા ગુરને કયું મનમેં પસ્તાય;
ગુરૂ હે બાલ હમારા ગ્યાનકા કીયા પસારા,
તેરા ગુરૂ મોતી ગાયા પરમ પદારથ પાવે. માઈ૦ ૧૦

ટેર.

રાણી—

શેહેર બંગાલો યું ઝુરે થારી ફોજ ખડી મહારાજ,
બાદલ મેહેલ બાદલ જયું ચમકે રતન જડીત મખાસ;
ભરી સભાકે બીચમેં રાજા કરે નીત રાસ. શેહે૦ ૧
જનમ જનમકો તું બડ ભાગી જોગી હુવો કીણ કાજ;
ત્રિઆકુ તું કહેં ગયો માઈ શરમ ન આઈ લાજ શેહે૦ ૨
હાથી ઉપર કરી અંબાડી હોદે કરી ગજરાજ.
ઘોડાકી કહુ જીનત સારી ત્યાગ દીયા મહારાજ. શેહે૦ ૪

રાણી—

ભયોરે ગોપીચંદ જોગી આસન વાર બેઠો એક છીનમેં.

આપ ભલો ભડભાગી પહેલી બાત કાયું કીયો સરે,
અબ કાયકુ ત્યાગી. ભગો૦ ૧
આસન માર બેઠો એક છીનમેં ઝણ સરોવરકી પાલ;
બોતલાયો બોલે નહીંસરે બેઠો આસન માર. ભગો૦ ૨

ટેર લાવણી.

રાણી—

રાજા રાજા ખડી પુકારૂં જોબન મદમાતી,
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં દેખુ જલે મેરી છાતી.
મેહેલા નીચે અલેક જગાવે એ ઉસકા કેહેના,
માતાભર એ ભિક્ષા માગે કેસે કહુ બેહેના;
બીના પુરૂપ હે ત્રિયા જુગમેં જુઠા હે રેહેના,
જ્યું જ્યું સુરત દેખુ તેરી ભર આવે નેના;
દોલત માયા માલ ખજીના સબી લુટાય દેના,
જોગન હોયકર ભસ્મ લગાવુ ઉસ રાજાકે સંગમેં જાઊં,
જનમ સંગાતી. જોગી૦ ૧
બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી શુનતા દીલજાની.
અગીયારા બરસકી ઘરમેં ત્રીયા ચડતી જવાની;
સાસુ કહે તેરા નાશ બોલતી ઉલટીરે જબાની,
શેહેર બંગાલા સબી ડબોયા ફિરા દિયા પાની;
જોગ જોગી હુવા પલકમેં કર ગયો નાદાની,
સુણો રાજ એક અરજ મેરી તેરે બીના મેરી સુની કચેરી;
દિવા નહીં બાતી. જોગી૦ ૨
એક દીન રાજા તોરણ આયા સભી કરી ત્યારી,

જો મેં જાનુ હોયગા જોગી રેહેતી અકલ કુંવારી;
અકલકારી ઘા લગ્યા ખાય ગઈ લાચારી,
બીરજ રહી બરજો નહી માને જગડ જગડ હારી;
જો લીખ ભેજું મેરા બાપકુ શરમકી મારી.
સુરત ભેજ દઊં મેં હલકાર મેરા બાપ દીલભર પ્યાર,
ભેજું પ્રેમ પાતી. જોગી૦ ૩
કબસે જોગી ભયા જલંધર જનમકા ઝેરી,
કોઈ જનમકા માગે બદલા આણુ લિયા વેરી;
હાથ જોડને કરૂં બીનતી સુણો અરજ મેરી,
તુમ જોગી મેં હોઊંગી જોગન રહું સંગત તેરી;
નાલે નાલે ફીરૂં ભટકતી સદા રહું ચેલી,
ધુણી પાણીકી સેવા કરૂંગી ઓર ફીરૂં ફેરી;
મોતી કહે મેં કયા સમજાઊં બેઠ સભા મીજલસમેં ગાઊં,
કહો ગુણી મેં કયા બતલાઉં રહો ગુણ ગાતી. જોગી૦ ૪
ગોપીચંદકો ખેલ રચ્યો હે શીખે સુણે ને ગાવે;
મન ઈચ્છા પુરણ હોવેગી દુઃખ કબુ ન પાવે.

નવીન ગુજરાતી ભાષામાં.

દોહરા.

ખેલ રચ્યો શુભ મોતીયે, નાચ્યો રૂડી પેર;
સહુકો આનંદ પામિયા, સુણતાં ઉપજે મેહેર. ૧
ગાય શિખે ને સાંભળે, પોહોચે મનની આશ;
ખેલ ભલો પુરો થયો, કહે કવિજનદાસ. ૨

દાન દયા સહુ પાલજો, દાતારો દિન રાત;
આશ્રી રેહેશે જગતમાં, સુખે તમારી ખ્યાત. ૩

ગોપીચંદ રાજાનો ખ્યાલ સમાપ્ત.

સાચો દેવ કોણ?

દોહરો.

શ્રદ્ધા રાખી આપણે, કરિયે કોઈની સેવ;
મનમાં ઇચ્છા હોય જે, પામિયે તે તતખેવ. ૧

अंक पहेलो.

प्रवेश १ लो

(સ્થળ) અકબરનું વિચાર ભુવન.

અકબર અને બિરબલ.

અકબર—બિરબલ. આ સઘળા દેવો જુઠા છે કેમકે ઘણા પીરો. દેવો માતાઓ વિગેરે જેટલા પ્રખ્યાત દેવ છે તેટલાની માનતા કરી પણ કોઈએ મારા મનની ઇચ્છા પુર્ણ કરી નહીં.

બિરબલ—ખુદાવંદ, એમ નહીં બોલો, કારણકે કોઈ પણ દેવ સાચો નીકળી આવે છે; માટે આપ જે સૌ દેવને એક સરખી ઉપમા આપો છો તે લાયક નથી.

અકબર—(ગુસ્સાથી) એ બિરબલ તું કહેછે કે " કોઇ પણ દેવ સાચો છે" અને જ્યારે સાચો છે ત્યારે એક મ-

હીનાની અંદર તે સાચો છે એમ નહીં બતાવે તો હું તારૂં ઘાણીએ ઘાલીને તેલ કાઢીશ.

બિરબલ—જહાંપનાહ? જો આપની કોઈ પણ દેવ અથવા પીરપર આસ્તા નહીં હશે તો હું ખરેખાત દેખાડી આપીશ.

અકબર—આજથી જા હું તને તે બાબતને માટે એક મહીનાની મેતલ આપું છું. (બિરબલ જાય છે).

प्रवेश २ जो.

(સ્થળ) રસ્તો.

(બિરબલ એકલો)

બિરબલ—(મનમાં) અહો આજે બાદશાહની મેતલને ઓગણત્રીસ દીવસતો થયા માટે તે બાબતપર લક્ષ- દઈને ખબર કાઢવી જોઈએ, નહીતો આપણું આવતી કાલે મોત છે જે જે કરવું છે તે એકજ દીવસમાં કરવાનું છે માટે જેમ બને તેમ યત્ન કરી ખબર લાવું. ઠીક છે. (એટલામાં એક મરી ગયેલા ગધેડાને ઘસડતા કેટલાક ઢેડ નીકળે છે.)

માલો—અલ્યા પોલા.

પોલો—તારા બાપનો બુધવાર, તું તો જોર કરતો નથી ને વળી મને કેહેચ કે ખેંચને.

માલો—ભલા માણસ, બળ તો કરતો નથી ને આટલી મગરૂબી શાને કરેચ.

પોલો—અલ્યા માલા તારે મારબાર ખાવેસકે ચ્યમ? મગરૂ-

બી તું કરેસ કે હું? જરા વચાર કરીને તો બોલ.

માલો—હવે છાનો મરીશ.

પોલો—મરેની તું ને તારો બાપ.

માલો—પણ પણે તારો કાકો વજીરછાબ ઉભા, જરા વચારીને બોલ. (એટલામાં બીરબલની નજર તેમના તરફ જાય છે તેથી તેને કયાં દાટેછે તેની ખબર મેળવતો તેની પાછળ જાય છે, આગળ ચાલતાં એક ભીમાપટેલ કરીને કણબી મળેછે).

ભીમો—છલામ છાબ, છલામ છે.

બિરબલ—બુહુ સારૂ.

ભીમો—છાબ અમ સરખું કાંઈ કોંમ કાજ હોયતો ફરમાવીએજી.

બિરબલ—આજ એક તારૂં કામ પડયું છે.

ભીમો—હું કોંમ સે મહારાજ?

બિરબલ—આ ઢેડલોક આ ગધેડાને જ્યાં દાટે ત્યાં કોઈ ન જાણે એવી રીતે કબર ચણી આવજે.

ભીમો—બહુ સારૂ મહારાજ.

બિરબલ—પણ જોજે હોકે, એ વાત કોઈ જાણે નહી.

ભીમો—નહિ છાબ નહિ. કોઈ જાણે નહીં.

બિરબલ—ચણી રહ્યા પછી મને ખબર કહેવા આવજે.

ભીમો—ઠીક, એમાં તે કાંઈ કહેવું પડતું હશે!

प्रवेश ३ जो.

(સ્થળ) બિરબલનું ઘર.

બિરબલ અને તેની સ્ત્રી અને પછીથી ભીમો.

બિરબલની સ્ત્રી—કેમ સ્વામીનાથ આજે મોડા પધાર્યા?

બિરબલ—પ્યારી, આજે હું જરા કામમાં રોકાયો હતો.

બિરબલની સ્ત્રી—એવું તેં શું કામ પડ્યું હતું?

બીરબલ—સેહેજ.

બીરબલની સ્ત્રી—તોય કહો તો ખરા.

બિરબલ—એમાં શું કહેવું તું! તમને સ્ત્રી જાતને કહેવામાં ફાયદો નથી.

બીરબલની સ્ત્રી—ના ના, મારા સમ જો ના કહો તો.

બિરબલ—જો હું અને અકબર બાદશાહ એક દિવસ વિચાર ભુવનમાં બેઠા હતા ત્યાં બાદશાહે કહ્યું કે કોઈ દેવ દેવસ્થાન સાચુ નથી ત્યારે મેં કહ્યું કે જો આસ્થા હોય તો સર્વ દેવ સાચા અને આસ્થા ન હોય તો સર્વ જુઠા સમજવા. આ-થી રાજાજીને ગુસ્સો ચડ્યો અને કહ્યું કે હે બીરબલ આ બાબત એક મહિનાની તને મેતલ આપીને કહું છું કે જો તું એક મહીના અંદર અગર સંપુર્ણ મહીને ખબર નહી લાવે તો હું તારૂં ઘાણીયે ઘાલીને તેલ કાઢીશ. પ-છી આજ રસ્તે કેટલાક ઢેડ એક મરી ગયેલા ગધેડાને ઘસડી લઈ જતા હતા તેની તરફ નજર જતાં હું તેની પાછળ પાછળ થોડે સુધી ગયો એટલામાં આ ગામના પેલા ભીમાપટેલ છેને તે મળ્યા એટલે મેં તેને કહ્યું કે આને જ્યાં દાટે તેનાપર કબર ચણી આજને આજ ખ-બર દેવા આવજે માટે હમણાં આવવો જોઈયે.

બિરબલની સ્ત્રી—ઠીક, પણ પેલા આવે એજને ભીમાપટેલ.

બિરબલ—ક્યાંછે ક્યાંછે ભીમાપટેલ.

બિરબલની સ્ત્રી—ઓ આવે.

બિરબલ—હા ખરે તેજ છે (ભીમો પ્રવેશ કરે છે.)

ભીમો—છાબ પાછા છાબની વાડીમાં દાટયો છે ને તેનાપર વળી એવું રચ્યું છે કે એના પીરના પીર આવે તો-પણ ઉઠવા પામે નહીં.

બિરબલ—સાબાશ ભીમા સાબાશ (પછી બિરબલ પોતાની સ્ત્રીની રજા લઈને જાય છે.

प्रवेशश ४ थो.

(સ્થળ)કચેરી)

અકબર બિરબલ પ્રતિહાર વિગેરે.

(બિરબલ એકલો બેઠો છે અને સિંહાસનપર ખાલી પડયુંછે એટલામાં પ્રતિહાર નેકી પોકારે છે અને અકબર દરરોજના ધારા પ્રમાણે સિંહાસને બેસે છે અને સઘળા સલામ કરે છે.)

અકબર—આજ તુમારા મહિના પુરા હુવા એ ખબર લાયા?

બીરબલ—હાજી.

અકબર—કયા લાયા?

બીરબલ—સારી લાયાહું સાહેબ.

અકબર—જે લાવ્યા હોય તે જલદી કહો.

બીરબલ—આજ્ઞા ખુદાવંત, (એમ કહીને બોલવા માંડેછે) સાહેબ! આપની જે વાડી છે તેમાં એક ઓલિયા પીરની કબર છે તે સહુને ફળે છે અને આશા છે કે તમને પણ ફળશે.

અકબર—અને કદી નહીં ફળે તો?

બીરબલ—આપ જે હુકમ ફરમાવશો ને માથે ચડાવીશ.
અકબર—આપણો જે કરાર છે તે.
બીરબલ—જો નહી ફળે તો જેવી આપની આજ્ઞા.
અકબર—ચાલો તે જગા મને બતાવો.
બીરબલ—ચાલો સાહેબ.
અકબર—હુકમ કરો કે કચેરી બરખાસ્ત કરે.
બીરબલ—આપની આજ્ઞા. (પ્રતિહારને) કચેરી બરખાસ્ત કર.
પ્રતિહાર—કચેરી બરખાસ્ત. (સર્વ જાય છે.)

प्रवेश ९ मो.

(સ્થળ) વાડી.

અકબર તથા બીરબલ.

અકબર—ક્યાં છે તે જગા?
બીરબલ—આગળ ચાલો સાહેબ,
અકબર—વાડી તો આ આવી હજુ કેટલે દુર છે,
બીરબલ—વાડીની અંદર. જુવો પણે દેખાય છે.
અકબર—હાં ઝટ કરો.
બીરબલ—ઠીક મહારાજ. (કબર પાસે પોહોચેછે)
બીરબલ—જે માનતા માનવી હોય તે માનો સાહેબ.
અકબર—(અકબર માનતા માનેછે.) જો મારે આજથી એક વર્ષે છોકરો થાય તો હું આ કબરને સોનાની કરાવીશ.

(એટલુ બોલ્યા પછી જાયછે. વરસ દહાડે અકબરને પુત્ર જન્મેછે તેથી તે સોનાની કરાવેછે અને બીરબલને ઘણું ઈનામ આપેછે.)

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

જો તમારે કાંઈપણ પુસ્તક—કાયદાઓ, વારતાઓ, ગ્રંથો, આંકની ચોપડીઓ, ડીક્ષનેરીઓ, ધોરણમાં ચાલતી બુકો, સંસ્કૃત પુસ્તકો, નાટકો, કોપી બુકો, વગેરે જે પુસ્તકો જોઈએ તે ઘણાજ સસ્તા ભાવથી અમારી પાસેથી રોકડી કીમતે મળશે. તેમજ મુંબઈ અને કલકત્તાનાં સંસ્કૃત પુસ્તકો જુજ નફો લઈ મંગાવી આપવામાં આવશે. જેને જોઈએ તેણે સાહેબે નીચેને સરનામે પોસ્ટપેડ પત્ર લખવો.

મુ. જેઠાલાલ હરજીવન.

ઠે. નવી સડક ઉપર.

સમસેર બાહાદુર છાપખાના પાસે.